

בדיני בירה שנמצאה בתבשיל.

דינים אלו נלמדים מהמשנה בחולין צו : לגבי גיד הנשה שנמצא בתבשיל וاع"פ שלhalbca אין פוסקים כמשנה זו לגבי גיד הנשה מ"מ אפשר להשליך ממש על איסורים אחרים. אמרת המשנה: "ירך שנתבשלה בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם - הרי זו אסורה. כיצד משערין אותה - כבשר בלבד. גיד הנשה שנתבשלה עם הגידים, בזמן שמכירו - בנותן טעם, ואם לאו - قولן אסורין, והróטב בנותן טעם; וכן חתיכה של נבללה, וכן חתיכה של דג טמא שנתבשלה עם החתיכות, בזמן שמכירן - בנותן טעם, ואם לאו - قولן אסורות, והróטב בנותן טעם".

הגמרא בדף צט: אמרת על כך: "מתני' דלא כהאי תנא, דתניא, רבי ישמعال בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגידין בנותן טעם. ההוא דעתך ליקמיה דרבי חנינא, הוה יתיב רבי יהודה בר זビינא אבבא, כי נפק אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: שריא ניהלה, אמר ליה: הדר עיליה ליקמיה! אמר: מאן האידי דקא מצער לי? זיל אימא ליה למאן דיתיב אבבא אין בגידין בנותן טעם. כי אתו ליקמיה דרביامي, משדר להו ליקמיה דרבי יצחק בן הולוב, דמורי בה להיתירא משום דרבי יהושע בן לוי, וליה לא סבירא ליה. והלכחה: אין בגידין בנותן טעם."

לפיכך פסקו הפוסקים שאין בגידין בנותן טעם. אולם, בקשר לשמנוניות הגיד כתבו רוב הפוסקים שהיא עכין בנותנת טעם.

כך כותב הר"ף שם ל. מדפיו: "מתני' דלא כי האי תנא דתניא רבי ישמعال בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אין בגידין בנותן טעם ההוא דעתך ליקמיה דר' חנינא הוה יתיב רבי יהודה בר זビינא אבבא א"ל מאי אמר לך א"ל שריה ניהלי א"ל תני ועייל קמיה א"ל זיל אימא לההוא דיתיב אבבא לא הצערן דהילכתא אין בגידין בנותן וליתא למתני' דתנן משערין אותה כבשר בלבד וה"מ גיד עצמו אבל שמנוניתו משערין לה בס' כדברא אמר רבא השתה אמר רבנן בטעמא ואמור רבנן בקפילה ואמור רבנן בס' מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא כגון קדרה שבישל בה תרומה וחזר ובישל בחולין. מין בשאינו מינו דאישורא כגון בשור בחלב אי איכא קפילה דעתם ליה בקפילה מין במין דלא יכול למים אטטעמא כגון שמנונית גיד הנשה אין בשאינו מינו היכא דלייכא קפילה דעתם בס'".

גם רשי' שם בד"ה "והילכתא כותב: "ויקלחתו לין גיגיליס בנותן טעם – וכן נתקבל וכי נמלח וכי נללה מקלילו ומותר ווקל נו לכל זמנו יק צו ננ"ט וlhs נטל זמנו לומל".

הרא"ש שם סימן לרב היבא את הסוגיא והביא דברי הר"ף, ורש"י: "כיצד משערין אותה כבשר בלבד. מתניתין דלא כי האי תנא. דתניא ר' ישמعال בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אין בגידין בנותן טעם. ההוא דעתך ליקמיה דר' חנינא הוה יתיב ר' יהודה [בר זビינא] אבבא כי נפיק א"ל מאי אמר לך. אמר ליה שריה ניהלי. א"ל הדר עיל. א"ל מאן האידי דקא מצער לי פוק א"ל למאן דיתיב אבבא אין בגידין בנותן כי אתה ליקמיה דרביAMI משדר להו ליקמיה דר' יצחק בר הולוב דמורי ליה משמה דריב"ל להיתרא ולהיה לא ס"ל. והלכחה אין בגידין בנותן טעם. ופירש רש"י מיהו שומנו של גיד אסור וצריך שישים לבטלו. וכן כתוב רב אלפס זיל. וזהיא אטמהתא (دلעיל סימן זה) דאי מליחו ביריש גלוטא בגין דנסיא משום שומנו של גיד אסור ריבנא".

גם הר"ן על הר"ף שם (בד"ה אין בגידין) אומר: "אין בגידין בנותן – הילך אינו אסור ומיהו שומנו מיהא אסור וכמ"ש בהלכות".

גם הרמב"ם הלכות מאכילות אסורות פרקטו הילכה יז שפסק שם את הילכה לגבי גיד: "זהガיד עצמו אין משערין בו ואינו אסור שאין בגידים בנותן טעם" פסק שם כדעת הפוסקים הנ"ל שהשמנוניות כן בנותנת טעם: "וכן שומן של גיד הנשה שנפל לקדרה של בשר משערין אותו בששים, ואין שומן הגיד מן המניין".

הרש"א בתורת הבית הארוך הבית הרביי השער הראשון פסק גם הוא כדעה זו: "דגורסין התם אמר רב נחמן גיד הנשה בששים ואין גיד מן המניין ולא גיד ממש קאמר דהא קיימא לנו"
כمانן דאמר אין בגידין בנותן טעם כדברינו למיכתב קמן ורב נחמן דבתרא הו א"א דסבירא
לייה כמאן דאמר יש בגידין בנותן טעם אלא משום שמו ומשום קנקנות שבו דאסוריין מדרובנן
קאמר.

במהשך הדברים כותב הרשב"א: "גיד הנשה כיצד. שניינו בפרק גיד הנשה ירך שנחבותל בה גיד הנשה אם יש בו בנותן טעם הרי זוASAורה כיון משערינו אותה כבשר בלבד ואמרינן עליה בגمرا מתניתין דלא כי חאי תנא דתניא ר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא אומר אין בגידין בנותן טעם ההוא דעתך לкомיה דר' חנינא והוא יתיב ר' יהודה בר ביזנא אכבה א"ל מאיר אמר לך א"ל שריף נילאי אמר תני ועיל קמיה א"ל זיל אימא ליה לההוא דיתיב אכבה לא תצערין אין בגידין בנותן טעם. כי אותו לкомיה דר'AMI משדר להו לкомיה דר' יצחק דמוריה להתיירה משמייה דריב"ל וליה לא סבירא ליה. והלכתא אין בגידין בנותן טעם. ומיהו דוקא פלייתו אבל גופו של גיד אם לא נמחה ואיינו מכירו אוסר את כל הגידין וכמו שכתחבנו למעלה דבריה היא ובירה לא בטלה. ואט נמחה גופו צרייך הוא שישים דआ"ג דעתו התורה אסרו ואפשר שבטל ברוב דכיוון דלעלום איןנו נתן טעם ואפילו בשאיינו מינו לא אסרו לעולם כל שהוא מעורב ברוב היתר ואינו דומה לשאר האיסורין שהצרכויהם שישים לבטלן ואפילו במנן דההו אסרו מינו משום דכנגד בשיינו מינו נתן טעם אבל כאן שאינו נתן טעם כלל ואפילו בשאיינו מינו לא החמיין עליו והעמידוהו על דינו לבטלו ברוב ופליטת הגיד שאמרנו שאינו אוסר תערובת הני מיili גופו של גיד דעת בعلמא הוא אבל שומנו וקנקנותו שבו אעפ"י שאינן אסורין אלא מדרבנן ומשום לתא דגיד אוסרין הן תערובתו כאשר האיסור של דבריהם. ותדע לך מדרסינן בגיד הנשה הנהו אטמתא דבשרה דאמילחן כי ריש גלוטא בגידא נשיא רビנא אסר ורב אחא שרי אותו ושילוחו למך בר רבashi אמר להוABA שרי وكא מפרש טעם משום דמליח איינו אלא כדורותה דצלי ורותח דצלי איינו אוסר באיסורין שאין מפעען אלא בכדי קליפה וכמו שכתחבנו למעלה ורבינאי שהיה אוסר הכל היה סבור שהמלחית כרותה דמבועש מכל מקום מדברי כולם למדוד שאלו נתבשלו עמו היה אוסר את תערובתו ועל כrhoתנו לאו מהמת גופו של גיד קאמרי והא קיימא לנו דאין בגידין בנותן טעם וכן פוסק הגمرا ורבינא דבתרא הו והוא שהיה סוף הוראה וכן מר בר רבashi הייך סבירא להו שלא כהלהטה אלא על כrhoתנו איינו אלא מהמת שומנו של גיד וקנקנות דגיד צרייך שייעור לבטל טעם".

אמנם, יש שיטה בראשונים שאף בשומן הגיד אין להחמיר בטעמו וזוז שיטת ר"י ב"ר מאיר המובאה בתוספות מסכת חולין דף צז. בד"ה "שאני חלב דمفעע": "זהרב ר"מ מפרש כיון דשומן הגיד לא מיתשר אלא מדרבנן דגוזו כיון קדרה שבשל בה תרומה וחזר ובשל בשים מין ושאיינו מינו והייתרא בטעמא היכי דמי כגון קדרה שבשל בה תרומה וחזר ובשל בהחולין מין ושאיינו מינו ואיסורה כגון בשחל ואיכא קפילה טעים קפילה מין במננו שלא יכול לימייקם אטערמיה כגון שמנינות דגיד הנשה אי נמי בשאיינו מינו וליכא קפילה בשים. כב הגirosא ברוב הספרים. וכן היא בהלכות הרב אלפסי זיל וכן כתבה הראב"ז זיל אלמא שמנינות דמתניתין".

התוס' מזכירים זאת שוב בדף צט: בד"ה "והלכתא": "והלכתא אין בגידין בנותן טעם - פי' הקונטרס דוקא בו אבל שמו יש בו בנותן טעם ואי לא ניטל שמו אסרו ולעליל (דף צז. ד"ה שאני) פירושתי בשם הרב ר"מ דלא החמיר בשומן יותר מבגיד גבי שאני חלב דمفעע".

כן מוזכרת שיטה זו גם בהגחות מיימוניות על הרמב"ם שם בהלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה יז באות ח': "וכן פירושי' בדבריו אלה (של הרמב"ם לאסרו בשומנו של גיד) ור"י ב"ר מאיר פירוש שמאחר שאין בשומנו של גיד הנשה איסור אלא מהמת הגיד כל מקום שאין הגיד אסר אין השומן אסר".

הרשב"א בתורת הבית שם מזכיר שיטה זו וודוחה אותה: "ויש מרבותינו הזרפתים ז"ל שאמרו דלאן דאמר אין בגידין בנותן טעם אף שמננו אינו אסור אחרים בערובתו בפליטתו דכינן דשומנו של גיד אינו נאסר אלא משום גזירות גיד והגיד אינו אסור ערובתו האיך ניגזר בשומנו שהוא طفل לו לאסור בערובתו ולא יהא طفل חמור מן העיקר ולא יהא יפה כח והבן מכח האב. ועוד דמאי איכא למיגזר דבשלמא באכילת גופו של שומן איכא למיגזר אותו אכילת גיד עצמו אבל תערוכות מאי איכא אי שרית טumo של שומן אני למשiri טumo של גיד עצמו לישרי ולישרי זה אין בגידין בנותן טעם. ועוד מביאין ראה מדתנן בפרק גיד הנשה גיד הנשה נהוג בחולין ובמקדשין. ואקשין עליה בגמר פשיטה משום דאקדשה פקע אסור גיד מינה ואתיא לאוקומה כמוון דאמר אין בגידין בנותן טעם ובמקדשין איסור גיד איכא איסור מוקדשין לייכא. ואקשין וסביר התא דידן אין בגידין בנותן טעם והתנן ירך שנחבשל עם גיד הנשה אם יש בו בנותן טעם הרוי זו אסורה. ואם איתא מי קושיא דלמא היה משום שומנו של גיד ולעלום אין בגידין בנותן טעם. ואינה ראה שכבר חירץ רבנו تم ז"לadam איתא לא הוה מפיקליה בלשון גיד ומקשין עליו מתחניא העצמות והגידין והנותר יש报酬 לששה עשר ואוקמה לרביינא החט בריש פרק גיד הנשה בשמננו של גיד ולוי נראה שלא קשיא לה מההיא מידי דחתם ע"ג דלא איצטריך אלא לשמננו של גיד מכל מקום אף גיד בכלל דרכ' הוא ישרף לששה עשר עם שמננו אבל כאן שאין הדין כן בגין גיד עצמו אם איתא דין בגין גיד הנשה מפיקליה לשומן בלשון גיד. ומכל מקום אין תירוץ של גיד ולוי מחוור כל הצורך דהא אמר רב נחמן גיד הנשה בששים ואין גיד מן המניין וההיא משום שומנו קאמר דהא אין בגידין בנותן טעם. ואפשר דר"ג סתם קאמר לכשתמצא לומר יש בגין גיד הנשה טעם צרך שישם כנגד כל הגיד ושמננו ולכשתמצא לומר אין בגין גיד הנשה סתום. אבל לעיקר ראייהם יש לי לומר דעתה ראייה דכינן דאשכח בפלוגה אמר גיד הנשה סתום. אוקימתה רווייח לא דחיק נפשיה לאוקמה בשומנו של גיד. ומכל מקום ראיות שכחתי מכך בגין דרכ' בשומן וכקונקנותה בעין שיעור ואוסרין הן תערובתן כאשר איסורין של

דבריהם שכבר נאסרו.

בדברי הרשב"א גם הר"ן בפי לר"פ לד: מדפי הר"ף בראש העמוד: "ומדאמרין דמין במינו דלא מצי למיקם אטума כגון שמנוניתא דגיד הנשה בעין שניים שמעין דע"ג דשמננו של גיד לא מיחסר אלא משום לתא דגיד וגיד אינו אסור ערובתו לדידן דקייל אין בגידין בנ"ט – אף"ה שמננו של גיד אסור ערובתו וזה שלא לדברי מקצת ובוחתינו הזרפתים ז"ל שאומרים לדידן דקייל אין בגין בנותן טעם אף שמננו אינו אסור ערובתו שלא יהא طفل חמור מן העיקר וליתא וכדכתיבנא ועוד, מדאמרין בסמוך הנהו אטמתה דאמיליחן בגידא דנסיא לרביינא אסר ומשמע ודאי דמשום שמננו של גיד כא אסור וכיוון דקייל אין בגין בנ"ט לא מסתבר דרבינא דבתרא הוא ס"ל שלא כהלכה אלא ודאי משום שמננו קאמר דע"ג דגיד אינו אסור תערובתו – שמננו מיהא אסר".

ג. גדרי הביטול של הגיד עצמו.

האנו לעיל מדברי הרשב"א בתורת הבית הארץ: "והלכתא אין בגידין בנותן טעם. ומיהו דוקא פלייתחו אבל גופו של גיד אם לא נמחה ואין מכירו אסור את כל הגידין וכן שכתבנו למללה דבריה היא ובריה לא בטלה. ואם נמחה גופו צריך הוא ששים דעת"ג דעת הוא התורה אסרו ואפשר שבטל ברוב דיכיו דלעולם אינם נותן טעם ואפילו בשאיינו מינו לא אסורו לעולם כל שהוא מעורב ברוב היתר ואין דומה לשאר האיסורים שהצריכו ששים לבטלה ואפילו במינן דה牠ם הוא אסור מינו משומך כיון שאין נותן טעם אבל כאן שאין נותן טעם כלל ואפילו בשאיינו מינו לא החמיר עליו והעמידו על דין לבטלו ברוב".

בתורת הבית הקוצר (ב"ד ש"א) פוסק הרשב"א: "גיד הנשה שנתבש עם הגידים בזמנן שמכירו זורקו ואוכל השאר לפי שאין אסור ערובה בפליטתו שאין בגידין בנותן טעם עז הוא אלא שתורתה אסרו במא דברם אמרים בגופו של גיד אבל שומנו וקונקנות שבו אסורים ערובה במא עד ס' כאשר האיסורים עפ"י שהוא עצם התורה אסרו ולא להקל לבטל את גופו בפחות מס', במא דברם אמרים בד"א כשם מה או שנחתק אבל בזמנן שהוא שלם בריה הוא ובריה אינה בטילה לעולם כמו שבארנו". כאן פוסק הרשב"א להחמיר ולהזכיר ששים בגין גיד שנמה.

בהתאם להנ"ל פסק הטור בקשר לבירה כגן גיד או אבר מן הגוף שאינו בטל: "ואם נתבש עם התייר אם אין מכירו הכל אסור אף אילו הן אף אבל הרוטב תלוי בנתינת טעם שם יש בהיתר ס' כנגד הבריה הרוטב מותר שאעפ' שעיקרו אינו בטל טumo בטל ואם מכירו זורקו והחרים והרוטב תלוי בנתינת טעם שם יש בכל ס' כנגד הבריה מותר ואם לאו אסויין חוץ מגיד הנשה שאין טומו אסור דקיימה לנו אין בגידין בנותן טעם אבל שומנו אסור מדרבן וציריך ס' כנגד להתייר הרוטב הילכך ירך שנתבש עם גידיו אם מכירו זורקו וכל השאר מותר אם יש בו ס' כנגד שומנו ואם אין מכירו כל החthicות אסורות ואם יש בקדירה ס' כנגד השומן או הרוטב מותר ואם לאו אסור ואם נימוח שאין ניכר ציריך ג"כ ס' כנגד דעת' פ' שאין בו טעם והוא עצם התורה אסרו".

עליה מכאן שהטור פסק להחמיר בדברי הרשב"א בתורת הבית הקוצר בספקו של הרשב"א שהסתפק בתורת הבית הארץ אם גיד שנמה ציריך ששים כנגד כל האיסורים כיון שאעפ' שאין לו טעם - מ"מ עז הונא והتورה אסרו או שכיוון שאין לו טעם מספיק רוב כיוון שהגדי לא יתן לעולם טעם בשום דבר (כיון שאין בו טעם).

מן בב"י הביא את המקורות שהבאנו.

בהתאם לכך פסק מrown בשולחן ערוך בסעיף כ: "דבר שהוא בריה שנתבש עם התייר, אם אין מכירו הכל אסור, והרוטב בנותן טעם. ואם מכירו, זורקו. והחרים והרוטב ציריך שייהה בהם ס' כנגדו, חוץ מגיד הנשה שאין טומו אסור, دائم בגידים בנותן טעם. אבל שמו, אסור, וציריך ששים כנגדו להתייר הרוטב. לפיכך ירך שנתבש עם גידיו, אם מכירו זורקו, וכל השאר מותר, אם יש בו ס' כנגד שמו. ואם אין מכירו, כל החthicות אסורות. ואם יש בקדירה ס' כנגד השומן, מותר הרוטב; ואם לאו, אסור. ואם נימוח הגיד ואינו ניכר, ציריך גם כן ס' כנגדו".

בפסקו של הרשב"א דנים חלק מהאחרונים:

חלק מהאחרונים נימקו את פסקו של מրן להחמיר כוגן הש"ך בס"ק ט: "ואם נימוחכו..." ודאעפ' שאין בו טעם התורה אסרו ועיל סי' ס"ה ט".

כיווץ בזה כותב הט"ז שם בס"ק ה': "דאעג דעתך בעלמא הוא התורה אסרו".
הט"ז בס"ק ה' מביא את הצד לקולא מדברי הרשב"א באורך: "ואפשר שבטל ברוב דרכיו"
دلulos אינו נתן טעם ואפילו בשאיינו מינו לא אסרוו לעולם כל שהוא מעורב ברוב היתר
ואינו דומה לשאר האיסוריין שהצריכו ששים לבטלה ואפילו במינן דההמ הוא דאסרו מינו
משמעותו בשיינו מינו נתן טעם אבל כאן שאיןו נתן טעם כלל ואפילו בשאיינו מינו לא
החמירו עליו והעמידו על דין לבטלו ברוכ".

מסקנה הט"ז: "וְאעפ' שהטור ושׁע' לא העתיקו זה מ"מ נראה לסמוך להקל בספק כזה כוגן
אם נשפך ואין ידוע אם היה שם ס' רק שהיה רוב בודאי אסור לעיל סימן צ"ח באינו מ"מ
כאן שי".

הפר"ח בס"ק י"ב מערער על פסק מרן להחמיר בספק הרשב"א: תחלה מנסה הפר"ח מדוע
להזכיר ששים הרי הגיד איינו נתן טעם וגם מין במיינו שאעפ' בשאיינו נתן טעם הצריכו חכמים
ששים זה משומש שהטעם איינו נוגש אבל יכול ליתן טעם בשאיינו מינו, אולם, הגיד איינו נתן
טעם כלל.

הפר"ח מביא את דברי הרשב"א באורך שמסתפק כנ"ל וכותב שאמנם בתורת הבית הקוצר
ההמיר ונמשכו אחורי הטור ומרן, אולם, בספר מ"כ השיג על פסק מרן וכ' שהרשב"א החמיר
למעשה משומש שהוא סובר שאיסור שנמחה גופו בתחום ההיתר אסור אףלו אם טומו קפילא
ואמר בשאיינו מרוגיש טעם כמ"ש בב"ד ש"א ולכן החמיר גם בגיד שגופו נמחה, אולם, לפ"י פסק
מרן אין טעם איסור מותר גם כשנוף האיסור נמחה אין סבה להחמיר בגין הנשה.

הפר"ח כותב על דברי המ"כ: "זהם דברים נכונים להלכה ולמעשה בשעת הדחק".
הפר' תאר' בס"ק ד' דוחה מכל וכל את דברי הפר"ח. תחלה מסביר הפר"ת את הסברא
להחמיר "הgam בשאיינו בו טעם עכ"ז ממשו כתעמו וכל עוד שיכולים להיות נרגש הגוף בהרגשת
הטעם כי התורה לא אסורה הטעם אלא הגוף". הפר"ת מביא שהרשב"א והמ"כ העלו סברות
להקל, אולם, למעשה כולם החMRIו "זולתי הפר"ח ואין להורות כמה כי לא ידעת במה
התגברouri כדי להקל אחרי ראותו כי הטעם אשר נראה לו העלהו על ספר.. ואמרו לאסור מה
יוסף דבר עוד בדבר הזה".

לעומת זאת, הכרתי ופלתי בס"ק מקבל את דעת הפר"ח להקל בגין שמנוח ולא להזכיר ששים.
הכר' מביא לכך ראייה לכך שהראשונים הביאו ראייה שציריך ששים כנגד שומן של גיד הנשה
mdbri ר"נ: "גיד הנשה בששים ואין גיד מן המניין" ור"נ ודאי אליבא דהילכתא שאין בגדין
בנותן טעם ומכך ציריך ששים כנגד השומן. אומר הכר': אם בגין שמנוח בן ציריך ששים הרי
שאין ראייה mdbri ר"נ לגבי שומן של גיד כיוון שיתקנן ש"ר גיד הנשה שמן.
מסיים הכר': "זה הדבר ברור ולכן פשיטה דיש להקל ומ"ש הט"ז דיש להקל בנשפך זו א"ץ
לפניהם דהא הוא רק איסורה דרבנן".

הפמ"ג במשבצות זhab ה' כותב: "עט"ז דמדרבנן עלי ס' ונשפך להקל אף באינו מינו שלא יהיב
טעמא והפר"ח אותן י"ב והכר'

ושם הפר' תאר חולק
ומחרמי".

הפמ"ג דן שם בסבירות המ"כ שהרשב"א לא רצה להקל בಗל שיטתו שבאיםו שנמחה לא
מורילה טיעמת קפילה ומקשה על כך הפמ"ג שהסבה שלא לסמוך על קפילה היא משום
חשיבותים שהוא משקר, אולם, שכן בגין כל מקרה אין לו טעם.

הפמ"ג אומר: "ויל' דמשום הכל לא בטיל ודאי גיד הנשה יש לו טעם קליש כמו בעצמות
והתורה אסורה גופה של גיד וצ"ע". כמובן, הסבה שהגיד שנמחה לא מתבטל זה משום שכ"ז
יש לו טעם קלוש והתורה אסורה את גופה וא"כ כשמתעורר גופה בדברים אחרים הרי מתעורר טעם
שהתורה אסורה.

הפמ"ג מסכים לפסק הט"ז: "ומ"מ בנשפך יש להקל ולא באין ס'".